

ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Процес формування місцевих бюджетів з урахуванням сучасних правових основ децентралізації і створення територіальних громад потребує особливої уваги. Об'єднання територіальних громад розпочалось з 2015 року і на той час було утворено 159 ОТГ, що об'єднали 793 територіальні громади. В цих громадах було обрано нові органи місцевого самоврядування і з 1 січня 2016 р. вони перейшли на прямі бюджетні розрахунки з Державним казначейством і за результатами 2016 року показали помітну позитивну динаміку свого розвитку.

ОТГ отримали розширені повноваження і додаткові ресурси, що дозволило їм реалізовувати проекти розвитку інфраструктури: ремонтувати і навіть будувати школи, дитячі садки, водогони, дороги, системи вуличного освітлення, закуповувати комунальну техніку, створювати комунальні підприємства, дбати про благоустрій території тощо [1]. Тому, у наступні роки відбувся суттєвий прогрес у формуванні ОТГ і їхня кількість зросла вже до 782.

Отже, станом на 1 січня 2019 року в Україні створено 876 ОТГ внаслідок об'єднання 4010 територіальних громад (36,6% усіх територіальних громад), територія яких покриває 37,6% площі країни. Однак, фактично в країні функціонує 782 ОТГ, 159 з яких було утворено у 2015 році, 207 – у 2016 році, 299 – у 2017 році та 117 – у 2018 році. Більшість таких громад була сформована шляхом об'єднання двох або трьох місцевих рад (55,2%) [2].

Щодо новацій в частині доходів бюджетів ОТГ, то вони відображені в статтях Бюджетного кодексу, а саме:

- 60% податку на доходи фізичних осіб;
- 100% податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності;
- 100% рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення;
- 100% Рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів;
- 100% рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення;
- 100% рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення;

-100% акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів;

– податок на майно (податок на нерухоме майно, плата за землю, транспортний податок);

– єдиний податок;

– збір за місця для паркування транспортних засобів;

– туристичний збір;

– 25% екологічного податку;

– 3% рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату;

– 13,44% акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального [3].

Динаміка надходжень до бюджетів ОТГ випереджає темпи зростання доходів по інших рівнях місцевих бюджетів. Надходження власних доходів місцевих бюджетів 665 ОТГ за 2018 рік зросли на 62,1% та склали 20,9 млрд. грн., що на 8 млрд. грн. більше попереднього року. Враховуючи, що нові 299 ОТГ, у яких перші місцеві вибори були проведені в 2017 році, тільки в 2018 році отримали 60% надходжень від податку на доходи фізичних осіб до своїх бюджетів, то їх власні ресурси у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року зросли в 2,7 рази та склали 9,7 млрд. грн. (на 6,2 млрд. грн. більше). Разом з цим, темп зростання власних доходів 366 ОТГ (утворених у 2015-2016 роках), які у 2017 році вже отримували зарахування 60% ПДФО до своїх бюджетів, становить 19,8% (на 1,8 млрд. грн. більше) [4].

Наведені вище дані дозволяють констатувати доволі динамічний процес формування об'єднаних територіальних громад в Україні. Продовження запровадження політики децентралізації управління має стати дієвим фактором стабілізації соціально-економічної ситуації, подолання суперечностей між різними рівнями влади, сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління. Головні завдання децентралізації на середньострокову перспективу полягають у завершенні формування спроможних територіальних громад на всій території країни, посиленні інституційної та ресурсної спроможності громад, запровадженні стратегічного планування розвитку ОТГ, розбудові інфраструктури громад, підвищенні якості надання всього спектру публічних послуг населенню [1].

Література:

1. Татарин Н.Б., Войтович В.В. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування: навч. посіб. / Ужгородський нац. ун-т. Ужгород: Алерта, 2017. 172с.

2. Ніколенко В.Ю., Свешніков С.М., Юрченко В.В., Крижановський В.І. Місцеві бюджети як чинник стабільності розвитку регіонів: практ. посіб. Харків: Право, 2016. 41 с.
3. Ковальов Б.П. Фінансовий стан територіальних громад: монографія. Київ: Право, 2018. 270 с
4. Наталенко Н. В. Фінанси та бюджет об'єднаної громади: монографія. Київ: Легальний статус, 2018. 72 с.
5. Пелехата О. В. Бюджет розвитку як інструмент сільської територіальної громади в реалізації бюджетної політики економічного зростання: монографія. Харків: Право, 2016. 41 с.

Кушнір Оксана Ігорівна

ст. гр. Ф-42, ТНЕУ

Науковий керівник – к. е. н., доцент Коваль С. Л.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ СОЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Необхідною умовою поліпшення рівня та якості життя населення є наявність розвинутої соціальної сфери. При цьому, важливе місце у задоволенні матеріальних та духовних потреб громадян займають місцеві бюджети, саме вони відповідають за правильне функціонування соціальної сфери та реалізацію заходів соціального захисту. Водночас, в Україні теоретичний базис та нормативно-правові засади видатків із місцевих бюджетів на соціальні потреби є недостатньо сформованими. Видатки бюджету соціального призначення безпосередньо пов'язані із реалізацією державою соціальної функції. Людина, її життя, здоров'я та особисті інтереси є об'єктом соціальної функції держави [1]. Відповідно, до сфери її відповідальності належать: охорона праці та здоров'я людей, соціальне забезпечення, державна підтримка сім'ї і материнства, інвалідів та населення похилого віку, розвиток системи освіти тощо. Виконання цієї функції державою відбувається за наявності фінансових ресурсів, які акумулюються в бюджеті, а видатки, зокрема соціального призначення, є інструментом реалізації соціальної функції.

Видатки місцевих бюджетів соціального призначення, відносяться до фінансування повноважень, які покладені на органи місцевої влади для задоволення майнових і духовно-культурних інтересів громадян.

Видатки місцевих бюджетів соціального призначення – це економічні відносини, що виникають між фізичними і юридичними особами, та органами місцевого самоврядування, з приводу розподілу централізованого фонду грошових коштів, для виконання ними власних і покладених на них завдань та функцій, з метою задоволення матеріальних